

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U003976

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 27-07-2026

Статус: Запланована

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Степасюк Максим Олександрович

2. Maksym O. Stepasiuk

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 051

Назва наукової спеціальності: Економіка

Галузь / галузі знань: соціальні та поведінкові науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Економіка підприємств та галузей національного господарства

Дата захисту: 13-08-2026

Спеціальність за освітою: Маркетинг

Місце роботи здобувача: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 16495

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 68.35.37, 06.58.49, 06.75.47, 06.75.47

Тема дисертації:

1. Формування ланцюгів доданої вартості продукції олійних культур в Україні
2. Formation of value-added chains for oilseed production in Ukraine

Реферат/анотація:

1. Дисертація присвячена дослідженню теоретико-методичних підходів і прикладних засад формування ланцюгів доданої вартості продукції олійних культур в Україні. Встановлено, що величина доданої вартості, отримана суб'єктом господарювання, залежить в першу чергу, від його місця в ланцюгу створення вартості кінцевого продукту або від ефективності здійснюваного виду діяльності. Також на її величину має значний вплив вид і призначення продукту та механізм державного регулювання цін на окремі групи продуктів. Виявили, що за інших рівних умов (у тому числі при однаковому складі видів діяльності в ланцюжку, асортименті, обсязі реалізації та ціні), структура доданої вартості підприємства (або процентне співвідношення між елементами доданої вартості) буде різною. На основі вивчення і систематизації наукових підходів щодо розрахунку та особливостей формування ланцюгів доданої вартості в аграрному секторі економіки дійшли висновку, що найбільш поширеними є дві методики: згідно першої додану вартість

розраховують за витратами виробництва (складається з ренти, оренди, амортизації, заробітної плати з нарахуваннями і прибутку), друга ґрунтується на методології «Системи національних рахунків (СНР-2008)» і є основою для складання «Квартальних національних рахунків», насамперед для оцінки ВВП і структури інституційних секторів. Дослідження особливостей формування ланцюгів доданої вартості дало змогу виокремити найбільш вагомі з них: перехід від експорту сировини до виробництва продукції з високою доданою вартістю, посилення розвитку кооперації, модернізацію переробної інфраструктури та державну підтримку кластерних моделей. У дисертаційній роботі автором також досліджено значення олійних культур (соняшник, соя, ріпак) і їх потенціал у формуванні доданої вартості. Окрему увагу в роботі приділено характеристиці сучасного стану переробки олійних культур у контексті формування ланцюгів доданої вартості. У ході дослідження встановили, що Україна є одним із світових лідерів з експорту олій, особливо соняшникової. Позитивну динаміку також демонструє соєва олія, натомість експорт ріпакової олії зменшується. Також виявили збільшення експорту макухи (продукт переробки після здійснення основного виробництва, віджиму олії), що свідчить про поглиблення переробки аграрної сировини і, що розглядаємо як позитивне явище для економіки країни. Особливу увагу приділено аналізу світового ринку олійних культур, у ході якого з'ясовано, що позитивна динаміка їх виробництва спостерігається впродовж останніх двох десятиріч, а зростання площ і обсягів виробництва олійних культур у світі пов'язане з покращенням якісних показників насіння, розширенням напрямів споживання і переробки в харчовій, тваринницькій, енергетичній галузі. Обґрунтовуючи перспективи формування ланцюгів доданої вартості у сфері виробництва і переробки олійних культур визначили стратегічні вектори їх формування, які орієнтовані зокрема на диверсифікацію виробництва, що дає можливість здійснити перехід від експорту насіння олійних культур до виробництва широкого асортименту напівготової та готової продукції (різних видів олій, шроту, біопалива, протеїнових концентратів, біохімічних компонентів) і розвитку інноваційної інфраструктури, агротехнологій, орієнтації на сталість і цифровізацію виробництва до експортної орієнтації та ринкової експансії. Також у рамках обґрунтування доцільності інтеграції виробників сої (в т. ч. малих виробників), переробних підприємств, логістичних компаній і інших зацікавлених осіб в єдину систему взаємодії, спрямовану на підвищення ефективності та переробки продукції, запропоновано кластерну модель, яка сприятиме розвитку глибокої переробки, зростанню доданої вартості, створенню нових робочих місць і посиленню експортного потенціалу країни. Виокремлено можливості розширення доданої вартості у виробництві олійних культур в контексті євроінтеграції України, які вбачаємо у виконанні умов Поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі між Україною та Європейським Союзом (DCFTA), гармонізації аграрного, митного, екологічного, технічного законодавства з правом ЄС, підготовці до впровадження інструментів Спільної аграрної політики (САП), що сприятиме зниженню нетарифних бар'єрів і прискоренню адаптації українських підприємств до стандартів міжнародної торгівлі.

2. The dissertation examines theoretical and methodological approaches and practical foundations for the formation of value-added chains for oilseed products in Ukraine. It was established that the amount of value added generated by an economic entity primarily depends on its position within the value chain of the final product and on the efficiency of its business activities. The type and intended use of the product, as well as government price regulation mechanisms for specific product groups, also significantly affect the creation of value added. It was found that, under otherwise equal conditions (including an identical composition of activities within the value chain, product assortment, sales volume, and price), the structure of value added, namely the percentage distribution among its components, may differ substantially across enterprises. Based on a review and systematization of scientific approaches to the calculation of value added and the formation of value-added chains in the agricultural sector, it was concluded that two methodologies are most commonly applied. The first calculates value added on the basis of production costs and includes rent, lease payments, depreciation, wages and related social contributions, and profit. The second is based on the methodology of the System of National Accounts (SNA 2008) and serves as the foundation for compiling Quarterly National Accounts, particularly for assessing Gross Domestic Product (GDP) and the structure of institutional sectors. The study of value-added chain formation made it possible to identify the most significant development directions, including the transition from

raw-material exports to the production of goods with higher value added, strengthening cooperation among market participants, modernization of processing infrastructure, and government support for cluster-based development models. The dissertation also investigates the significance of oilseed crops (sunflower, soybean, and rapeseed) and their potential for generating value added. Special attention is devoted to the current state of oilseed processing within the context of value-added chain formation. The research confirms that Ukraine is one of the global leaders in vegetable oil exports, particularly sunflower oil. Positive trends are also observed in soybean oil exports, whereas rapeseed oil exports have declined. Furthermore, an increase in the export of oilseed cake, a by-product generated during oil extraction, indicates a deepening of agricultural raw-material processing and is regarded as a positive development for the national economy. A detailed analysis of the global oilseed market demonstrates that production has shown steady positive growth over the past two decades. The expansion of cultivated areas and production volumes is associated with improvements in seed quality, as well as the diversification of utilization and processing pathways in the food, livestock, and energy sectors. In substantiating the prospects for value-added chain development in oilseed production and processing, strategic directions were identified, particularly those aimed at production diversification. These measures facilitate the transition from exporting oilseeds as raw materials to producing a broad range of semi-finished and finished products, including vegetable oils, meals, biofuels, protein concentrates, and biochemical components. Additional priorities include the development of innovative infrastructure, advanced agricultural technologies, sustainability-oriented production systems, digitalization, export orientation, and market expansion. To justify the integration of soybean producers, including small-scale farmers, processing enterprises, logistics companies, and other stakeholders into a unified system of cooperation aimed at increasing efficiency and enhancing processing activities, a cluster model is proposed. The model is expected to promote deep processing, increase value added, create new jobs, and strengthen the country's export potential. The dissertation also identifies opportunities for increasing value added in oilseed production within the framework of Ukraine's European integration. These opportunities are associated with the implementation of the provisions of the Deep and Comprehensive Free Trade Area (DCFTA) between Ukraine and the European Union, the harmonization of agricultural, customs, environmental, and technical legislation with EU law, and preparation for the adoption of Common Agricultural Policy (CAP) instruments. These measures will contribute to reducing non-tariff barriers.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Мірзоева Т., Степасюк М. До питання доданої вартості. Економіка та суспільство. 2023. № 58. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-37>
- 2. Степасюк Л., Степасюк М. Диверсифікація агробізнесу через поширення практики вирощування нішевих олійних культур. Економіка та суспільство. 2024. № 67. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-166>
- 3. Степасюк Л., Степасюк М. Додана вартість у сегменті виробництва нішевих культур. Економіка та суспільство. 2024. № 69. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-113>
- 4. Степасюк М., Мірзоева Т. Роль України на світовому ринку соняшнику і продуктів його переробки. Грааль науки. 2026. № 61. С. 472-480. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.23.01.2026.049>

- 5. Степасюк М., Мірзоева Т. Перспективні напрями глибокої переробки олійних культур на засадах сталого розвитку. Грааль науки. 2026. № 63. С. 382-392. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.06.03.2026.042>
- 6. Степасюк М.О. Формування доданої вартості на ринку олійних культур. Матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених пам'яті видатного українського вченого-економіста Сергія Ілліча Юрія «Розвиток фінансів, аудиту, бухгалтерського обліку та оподаткування: реалії часу», 01 лютого 2023 р. (НРЗВО «Кам'янець-Подільський державний інститут», м. Кам'янець-Подільський), з актуальних питань сучасної фінансової системи, аудиту, обліку та оподаткування в умовах сьогодення. 2023. С. 318-320.
- 7. Мірзоева Т.В., Степасюк М.О. До питання сутності доданої вартості. Збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Наукове забезпечення становлення та розвитку фермерського руху в Україні» з нагоди 85-ї річниці від дня народження відомого українського вченого доктора економічних наук, професора, академіка НААН Месель-Веселяка Віктора Яковича (5 вересня 2023 року). Київ: ННЦ «ІАЕ», 2023. С. 187-190.
- 8. Степасюк М.О. Потенціал олійних культур у формуванні доданої вартості. AGRICULTURAL AND FOOD ECONOMICS – 2024: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 19-20 вересня 2024 р. Київ: НУБіП України, 2024. С. 151-153.
- 9. Мірзоева Т.В., Степасюк М.О. Значення олійних культур у національному господарстві України. Інноваційний розвиток економіки та управління: глобальні виклики та національні стратегії: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції. (Кропивницький, 11 квітня 2025 р.). Кропивницький: ЦФЕНД, 2025. С. 18-20.
- 10. Степасюк М.О. Виробництво і переробка сої в контексті формування доданої вартості. Актуальні проблеми економіки. Обліку, управління і права в сучасних умовах: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Рівне, 8 січня 2026 р.). Рівне: ЦФНД. 2026. С. 29-32.
- 11. Степасюк М.О. Стратегія збільшення доданої вартості в олієжировій галузі. Актуальні питання економіки, фінансів, управління і права в сучасних умовах: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Кременчук, 18 лютого 2026 р.). Кременчук: ЦФЕНД. 2026. С. 24-28.
- 12. Степасюк М.О. Інституційна структура та рівень концентрації капіталу на олійно-жировому ринку України. Економічні дні – 2026: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених та здобувачів вищої освіти з нагоди 75-річниці заснування економічного факультету, 2 квітня 2026 р. Київ: НУБіП України, 2026. С. 299-301.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: підвищення ефективності взаємодії учасників агропродовольчого ринку, поглиблення переробки сировини та збільшення частки доданої вартості на рівні національної економіки

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0225U002892

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Мірзоева Тетяна Володимирівна

2. Tetiana V. Mirzoieva

Кваліфікація: д. е. н., професор, 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-0034-6138

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ковбаса Олександр Миколайович

2. Oleksandr M. Kovbasa

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-2593-0362

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Сумський національний аграрний університет

Код за ЄДРПОУ: 04718013

Місцезнаходження: вул. Герасима Кондратьєва, Суми, Сумський р-н., 40021, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Нечипоренко Олександр Миколайович

2. Oleksandr M. Nechyporenko

Кваліфікація: д. е. н., доц., 08.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1080-5633

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки"

Код за ЄДРПОУ: 00496805

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03127, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія аграрних наук України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Тітенко Зоя Миколаївна

2. Zoia M. Titenko

Кваліфікація: д. е. н., доц., 08.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5816-5519

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Нагорний Віталій Володимирович

2. Vitalii V. Nahornyj

Кваліфікація: к. е. н., доц., 08.00.04

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-5551-4779

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний університет біоресурсів і природокористування України

Код за ЄДРПОУ: 00493706

Місцезнаходження: вул. Героїв Оборони, Київ, 03041, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Байдала Вікторія Володимирівна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Байдала Вікторія Володимирівна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Боярчук Сергій Васильович

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна